

DUŠEVNE SNAGE

Duševne snage i njihovi zakoni

Svaki onaj koji je spreman da promatra iskustva svoga života, bez nekih predrasuda, može sasvim lako u njegovim promjenama i zaokretima primijetiti djelovanje nekih određenih snaga, snaga koje su se smjestile u samoj čovjekovoj duši.

Svi mi koji želimo taj život da iskusimo, morali bi se u njega i upustiti. Tek onda će nam uspjeti da ga tako doživimo, kakav on i jeste. Tek onda ćemo sa njime zajedno mislit, osjećat, htjet, nadat se, vjerovat i razočarat se. Svaki onaj, bio to svećenik ili naučnik, onaj tko se povukao iz te same dinamike života, ne može o njemu ništa ni znat. Oni od njega ništa ne vide. Ne vide zbog toga što nisu u njemu. Samo onda, ako se mi tome životu ne uklonimo s puta, ako smo spremni da uzmemo na sebe njegove teške i neprijatne strane, samo onda ćemo ga moć doživjet i isprobat. Ali upravo u momentu, gdje smo se odlučili da se stavimo u tu njegovu sredinu, u te njegove oluje, već ne ispunjavamo taj drugi uslov, tj. nismo zbog toga više sposobni, da se o njemu izjasnimo bez predrasuda. Bez predrasuda - to znači: ne zaneseni ličnim željama, neograničeni ličnim životnim granicama, bez utjecaja svoje vlastite uske točke gledišta.

Mi možemo biti bez tih predrasuda samo onda, ako ga promatrati iz poprilične udaljenosti. Dakle, da bi ga mogli promatrat, potrebno je da se i od njega udaljimo, ali samo do određenih granica. Po drugoj strani opet, mi se moramo u njemu samome i nalaziti, da bi ga mogli stvarno doživjet. Znači, moramo dozvoliti našem srcu da podrhti, jer inače nećemo shvatiti te podrhtaje ni u srcima drugih. Znači, moramo bit u blizini tih osjećaja, koje izmjenjujemo sa drugima, te moramo tu bit i lično prisutni. U istom momentu daleko i blizu - to je ta suprotnost, nemogućnost, koja je kriva, da nismo do sada spoznali taj naš život, te njegove sile, i njihove posljedice. Zbog toga nismo bili ni u stanju, da upoznamo kakav red i zakon vlada u tom našem olujnom moru života, koje je ipak u cjelini život jednog čovjeka. Mi smo pronašli i objasnili zakone u našoj prirodi, postali su nam jasni; priroda nam je otkrila svoje zakone, stavila nam je svoje sile na raspolaganje, ali što se tiče čovjekovog samog života, tu još uvijek tapkamo u mraku. Mi se osjećamo u našem duševnom životu potpuno neovisni od same prirode. Ali zar smo mi stvarno toliko neovisni od ČOVIJEKOVOG ŽIVOTA (njegovih zakona i sila)? Sigurno ne, jer on nas je uhvatio i ispunio u našim najdubljim dubinama. I čovjekov život ima svoje zakone. Pa i u njemu vlada neki red. Pa i mi možemo upoznati taj red i zakon, jer eto postoji put koji nam to omogućuje, da smo tome životu istovremeno „blizu i daleko“.

Čovječja duša je produkt skupa snaga - sila, koje se nalaze u nama samima, i koje su nosioci svake individue. Te sve sile djeluju u nama u određenim periodskim vremenskim razdobljima, i svojim određenim redoslijedom (sile čovjekove duše su prototip sila našeg sunčevog sistema tj. one crpe svoju snagu iz njega - Sunca i planeta koje su od njega udaljene i po slijedećem redoslijedu: Merkur, Venera, Mars, Jupiter, Saturn, Uran, Neptun i Pluto) te se i razvijaju po prototipu tog kozmičkog zakona. Mi

promatramo te snage i prepoznajemo ih. One nam izgledaju jako poznate, srodne. Mi smo ih već upoznali u našem vlastitom životu. Pogledamo li unazad u slikovnicu našeg života, tamo ćemo ih naći. Potražimo li ih kod drugih ljudi, vidjet ćemo, da su i tamo bile na dijelu. Ako ih sada proanaliziramo po njihovom djelovanju, spoznat ćemo i njihove zakone. Pogledajmo sada u tu neiscrpnu knjigu života, i ona će se pred našim očima preobraziti u knjigu zakona. Mi vidimo sada te djelujuće sile, koje određuju tok razvitka čovječjeg života, sasvim slikovito zabilježene, ležeće pred nama, svugdje tamo gdje se može naći i jedan čovječji život. One nam otkrivaju i cijelu tajnu jednog čovječjeg života.

Sedam snaga

O duši je već toliko mnogo raspravljano, i njene snage su dobile već toliko različitih i suprotnih imena i značenja, da nam je sada iz tog razloga jako teško u par riječi te snage naznačiti i imenovati. Osim toga njih je teško definirati - fiksirati. Jer to su ipak stvarnosti duševne prirode, a ne neki teoretski produkti našeg mozga. Prirodne pojave se ne daju definirati, njih se može samo naznačiti - imenovati. Jer to, što su te sile u njihovoj životnoj stvarnosti, nećemo moći nikada shvatiti iz riječi jednog drugog čovjeka. Mi ih moramo sami iskusiti na našoj koži. Zbog toga će ih svako od nas moći samo toliko shvatiti, u kolikoj mjeri ih je i sam doživio. Samo toliko će ih moći shvatiti, razumjeti, samo toliko će mu one biti poznate, samo toliko će mu one biti jasne, a u svim onim točkama koje prijelaze te okvire, one će mu se činiti fantastične i nemoguće. Jer nitko nije sposoban da shvati, da stvarnost stvarno doseže mnogo dalje, nego što ju je on sam doživio.

Kad nam psihologija govori o duši, onda nam ona često govori samo o dijelovima duše. Ti dijelovi su sile. Specifično je za sve sile, da su one sve latentne, spavajući, ali da se mogu i probuditi, doseći svoju najvišu točku, i da se mogu isto tako i umoriti. Jedna snaga je nešto živo. Duša je zbroj suma, jedan živ organizam, koji ne može da se odrekne ni jedne od svojih snaga, ako bi željela, da i dalje ostane kao jedan živ organizam.

U našoj duši nisu na dijelu samo tri snage, kao što nas to uči psihologija, nisu to samo snage misli, osjećaja i htijenja, već ovdje nalazimo sve ukupno sedam snaga.

Prva snaga (najslabija po svom položaju na toj sedmo-stepeničnoj ljestvici) je „**snaga misli**“, snaga koja se ispoljava u sposobnosti logičnog mišljenja, u sposobnosti rada našeg mozga. Osim toga ona se ispoljava i u želji za računanjem, mjerenjem i vaganjem, analiziranjem, definiranjem, diskutiranjem itd.

Druga snaga (ona je po svojoj snazi jača nego li prethodna, te je to slučaj i sa svim ostalim snagama) je: „**snaga osjećaja**“. Svojstvo te snage je da se ispoljava u smislu i želji za ljepotom, sjajem i formom, a koja nam je dobro poznata, ako je primijenimo na čovjekovu ljepotu, pod imenom „**Erotika**“.

Treća snaga je: „**energetska snaga**“. Ona se ispoljava u želji upotrebe jedne jake i čvrste volje, disciplinom i željom vladanja nad samim sobom, kao i drugima.

Četvrta snaga je: „**snaga vjere**“. Ona se ispoljava u odanosti i poštivanju Boga, kao i njegovog zakona - u ljubavi prema njemu. Ovdje nije riječ o jednoj mrtvoj vjeri prema crkvi, nego o vjeri, tj. jednoj živoj snazi u nama samima. Mi je prepoznamo po poštovanju, cijenjenosti i podčinjenosti.

Peta snaga je: „**snaga očajavanja**“. Ona nas stvarno, nakon tih mnogih stepenica koje smo do sada prošli na našem putu, dovodi u stanje najdubljeg očaja. To je točka, na kojoj pravimo jedan mali predah, i razmišljamo o jednom dijelu nas samih, po kojem smo mi vezani za ovaj svijet po našoj sudbini, i jednoj našoj drugoj polovici koja nije vezana tom sudbinom, koja je bez nekog vremenskog ograničenja, te stoga potpuno slobodna.

Šesta snaga je: „**snaga spoznaje**“. Ona je nosioc prave spoznaje svijeta, i njegovih zakona, u nama samima.

Sedma snaga je: „**sveobuhvatna snaga nebeske ljubavi**“. To je snaga, koja svojom dubokom ljubavlju obuhvaća sva živa bića, cijelu prirodu.

Tih sedam snaga sačinjavaju čovjekovu dušu. Njih posjeduje svaki čovjek. Nisu one kod jednog čovjeka sve podjednako razvijene. Ponekad ih nalazimo samo njih par razvijenih, probuđenih iz sna, a ponekad samo jednu jedinu, dok su sve ostale u njemu još nedjelotvorne tj. u latentnom - spavajućem stanju. One su ipak sve tu i nalaze se u nama samima, te samo čekaju da ih mi probudimo. Nije to važno, da li mi znamo za njih ili ne, dali ih mi svjesno posjedujemo ili ne, jer svijesnom voljom mi na njih i tako ne možemo da djelujemo (samo u nekim rijetkim slučajevima). One djeluju u čovjeku i bez toga što ih on ne poznaje, bez obzira da li on to uopće želi ili ne želi, pa čak i usprkos njegove suprotne volje. Čovjekova duša nije podređena njegovoj volji. Ona radi i djeluje po zakonima prirode, a ne po zakonima, koje bi joj čovjek tako rado propisao. Nije to ništa čudno, što čovjek nema stvarno nikakve moći, da gospodari svojom dušom, štoviše, da je on i sam upozna. Mi možemo to isto vidjeti i kod našeg tijela, pa se ipak tome ne čudimo. Naše srce udara u nama, a da mi to i ne znamo, ono bi i dalje kucalo, kad bi mu mi to i izričito zabranili našom čvrstom voljom; jer kad bi mu i baš rekli: „stani i ne radi više!“ - ono ne bi stalo, nego bi i dalje nastavilo svojim radom, baš onako kako mu je to priroda naredila, a da se pritom uopće ne osvrće na našu volju. Isto tako je to i sa našom dušom i njezinim snagama. Uzalud kažemo našem osjećaju „šuti i budi miran“. Možda smo i u stanju, da mi naše osjećaje protjeramo iz naše samosvijesti, ili da ih barem pred drugima sakrijemo, ali mi nemamo tu sposobnost, da bi mogli taj osjećaj jednostavno u nama samima da isključimo. Znači, u nama samima je na dijelu jedan zakon nad kojim ne posjedujemo nikakvu moć. Od same prirode nam ipak nije određena neka određena forma, a ni broj tih zakona, ali tim više njihov sadržaj. Mi nalazimo sadržaj tih zakona bez iznimke u svakom čovjeku.

Te forme i ti zakoni koje smo do sada izložili, i koje ćemo još i nadalje izlagati, su odabrani po zakonu našeg praktičnog sporazumijevanja. U stvarnosti, ne radi se ovdje o mnoštvu različitih zakona, koji drže čovjeka u okovima, nego u stvari postoji samo jedan zakon, a to je čovjekova duša.

Zakoni

1. Zakon položajnog poredka

Čovjekova duša se sastoji iz snaga koje se međusobno nalaze u hijerarhijskom položaju tj. u odnosu potpunog prožimanja, i to na taj način, da snaga koja se na toj ljestvici nalazi na višem položaju, prežimlje, i sposobna je da nadvlada, tu ispod nje stojeću snagu. Čovječja duša je jedan živ organizam, tj. ona se ne sastoji iz pojedinačnih dijelova, koji se u njoj nalaze, i koji su sa njom usko povezani, nego ona ima svoje dijelove i organe, koji rastu jedan iz drugoga, koji su ovisni jedan o drugome, i gdje ne može ni jedan od njih opstat, bez onog drugog. Te duševne organe nazivamo snagama - duševnim snagama. One nam pružaju mogućnost da djelujemo. One mogu da rastu i da se razvijaju, a isto tako, i da ostanu u nama neiskorištene, da zakržljaju, i da konačno odumru. One ne posjeduju neke određene sposobnosti, nikakva određena svojstva, bez određenog su oblika, ali ipak prisutne u svakoj duši, i to u zametku, klici, iz kojih proizlaze - izniču te, koje nosi u sebi svaki život.

Ti duševni organi stoje jedan sa drugim u uskoj povezanosti, nisu oni zajedno iz nekog pukog slučaja, već sve to ide po jednom određenom redu. Taj zakon položajnog poretka nam isto tako pokazuje, da te sve sile nisu iste jačine, a i istog djelovanja, već da se i one moraju podređivati jače djelujućoj duševnoj snazi, tj. „snaga misli“ je podređena „osjećajnoj snazi“, a ta opet „snazi volje“, a ta opet „snazi vjere“ itd. Ti podređujući položaji duševnih snaga su rezultati normalnih prirodnih snaga, koje su se u tim duševnim snagama nastanile.

Osjećajna snaga je po svojoj prirodi jača, nego li snaga misli; jer tamo gdje počinje osjećajna snaga da djeluje, tamo mora snaga misli da začuti. Snaga misli je sposobna da upravlja sa nama samo do tih granica, do kojih joj dopušta snaga osjećaja. U slučaju jednog sukoba, pobijedit će uvijek snaga osjećaja; ali samo onda, ako pretpostavimo da su one obadvije kod jednog čovjeka razvijene. Jer ima i ljudi kod kojih je samo snaga misli razvijena, dok snaga osjećaja kod njih još spava. Smisao toga zakona nije samo u tome, da snaga sa višeg položaja, vlada snagom koja se nalazi na nižem položaju, već da je ona sasvim obuhvati, prodre i spozna tu snagu, koja se nalazi pod njezinim pokroviteljstvom, te da po potrebi i lijeći njezine rane, jer to je njihova obaveza, da lijeće rane sebi podčinjenih snaga, a to znači, oslobađanje iz njezinih briga i poteškoća.

Ta spoznaja nas dovodi u mogućnost, da ih razumijemo, ali i da sami preuzmemo u svoje ruke to vodstvo, jer mi smo sada u posjedu te tajne i znamo na koji način da to izvedemo u djelo, tj. mi poznajemo tu lozinku, kojoj će se one sve podčinit.

2. Zakon odsjaja - odražavanja

Ispoljavanje jedne duševne snage se uvijek odražava na jednoj drugoj osobi, na koju smo se mi sa tom duševnom snagom obratili.

Zakon položajnog poretka nam pokazuje građu unutarnjeg svijeta.

Zakon odražavanja nas vodi mnogo dalje. On nam pokazuje kako te sve tajanstvene snage djeluju, i kako se one u međuljudskim odnosima ispoljavaju. On nam pokazuje, kako jedna snaga, koja se uzima na upotrebu, djeluje na neku drugu osobu; kako se ona u toj drugoj osobi aktivira, te budi u njoj tu istu snagu. Ako u jednom čovjeku počinje djelovati snaga volje, onda se ona isto tako počinje buditi, i kod svih onih, koji se nalaze u njezinom području djelovanja. To djelovanje nije uzrok nekog prenašanja snage na druge osobe, nije uzrok neke sugestije, nego je uzrok normalnog duševnog odražavanja snaga. Po tome zakonu osjećaj jednog čovjeka probuđuje osjećaj u drugom čovjeku; snaga budi snagu; vjera budi vjeru; itd. Čovjek nije neko odvojeno biće po sebi samome. Točno, on je kroz svoju kožu odijeljen od okoline, ali duša ne poznaje tih prepreka, ona nema kože, koja bi ju dijelila od drugih. Čovječja duša živi u jednom moru punog titraja, koji ju prežimlju, i s njom se poigravaju, kao što to radimo i mi s različitim instrumentima. Čovjek se sasvim nesvjesno konfrontira sa tim titrajima, koji mogu biti ponekad orkanske jačine, tako da on ponekad ni ne zna, kakovi su ga to osjećaji snašli, na kraju on samo zapaža njihov utjecaj, i samo se čudi, kako im je on samo izručen, te stoji tu konačno potpuno bespomoćan.

Gledan kao pojedinac, čovjek je jedno sasvim pasivno biće, iako nam ponekad izgleda sasvim aktivan. Njega se može usporediti i sa jednim muzičkim instrumentom, koji ne posjeduje nikakvih vlastitih pokreta, nego daje samo onda glas od sebe, ako netko na njemu svira. Pa i onaj čovjek, koji nam izgleda pun brutalne volje, često je potpuno pasivno stvorenje, a da si toga nije ni svjestan, pa i ako nam izgleda jako aktivan, ali ipak njegova je brutalnost u tom momentu samo odraz podražaja vanjskog svijeta, na kome se i ta cijela energija i aktivirala. Tek onaj čovjek, koji je sasvim pri sebi i koji je pronašao samoga sebe, može da te vanjske tonove (podražaje) kontrolira, te da ih i podredi svojoj volji, pa da probudi u sebi i svoje vlastite tonove. Tako će iz jednog pasivnog, postat jedan aktivan čovjek.

Život ljudi u zajednicama je i uzrokom, da su puni tih snaga. Oni su i nosioci toga stanja koje mi kasnije nazivamo sugestijom masa. Svi smo mi robovi tih masovnih sugestija, čije su snage, a i veličine toliko velike, da bi se njih i prestrašili, kad bi ih samo mogli i vidjeti. Tek onda, kad bi stvarno i posjedovali jedan takav organ, mogli bi da primijetimo, da taj život što smo ga mi vodili, nije bio nimalo naš život, već da smo mi u stvarnosti samo reagirali na vanjske podražaje. Zakon odražavanja je taj koji prouzrokuje da udarac prouzrokuje udarac, da jedna uvreda dovodi do druge uvrede, da ljubav probuđuje ljubav; taj zakon dovodi do toga, da se po nekom opraštanju naših loših dijela, osjećamo privrženi toj osobi, da nas naša sumnja kod drugih, čini

sumnjičavim, da nas čak i očajavanje drugih, dovodi u očaj. Kad ne bi postojalo to duševno odražavanje, ne bi nikada moglo doći ni do svađe. Jer za jednu svađu su potrebni dvoje bijesnih. Ako je samo jedan bijesan, a onaj drugi je miran i povučen, ne može nikako da između njih dođe do svađe. Kod svađe, bijes jednoga, budi bijes u drugome. Kao što je to slučaj kod pojedinca, tako je to i slučaj između različitih naroda. Tu se treba tražiti i razlog svih ratova. Sa te točke gledišta je moguće, da se čak i svijet pokrene.

3. Zakon vibracije

Čim viši položaj zauzima jedna snaga na ljestvici položajnog poretka, tim je veće njeno djelovanje u pravcu proširenja, brzine, dubine i vremenskog trajanja. Kao što je to bio slučaj i kod prethodnih zakona, tako je to i ovdje, da ni ta snaga nije vezana za jednu određenu osobu, nego se prostire i na druge duše. One se prostiru na njih ponekad brže, ponekad sporije; ponekad samo površno, ponekad sasvim duboko; ponekad silom, ponekad bez pruženog otpora; ponekad samo površinski, a ponekad znaju da u našoj duši ostave duboke i trajne tragove. Znači mi ćemo se ovdje upoznati sa djelovanjem toga zakona.

Zakon vibracije je zakon koji nas upoznaje sa socijalno-duhovnim odnosima među ljudima, a i u društvima. Zbog toga je on i socijalno psihološki zakon. Zbog toga se njega nalazi svagdje tamo gdje ima i ljudi. Mi smo u stanju da primijetimo kako se jedna zamisao, jedna ideja, prenosi sa jednog čovjeka na drugog; kako se jedan osjećaj u jednom čovjeku prenosi na drugoga; kako se volja jednog čovjeka prenosi na druge; kako vjera jednog budi vjeru u drugome. Zakon vibracije nas isto tako uči, da je prenašanje, tj. vibracija onih snaga, koje su na toj položajnoj ljestvici pri samome dnu, najslabija i da se povećava uvijek prema vrhu te ljestvice. Da je to točno ne bi trebalo biti tako teško ni shvatiti. Uzmimo za primjer skup ljudi na jednom zboru. Govorit će npr. dva govornika. Svaki od njih će pokušati privući ljude na svoju stranu. Jedan će govoriti s mržnjom, i pokušat će da uzdrma snagu volje u tim ljudima, da svoju mržnju prenese u njih, i to tako, što će početi divljati na pozornici. Drugi govornik će željeti da tu masu ljudi uvjeri, da će biti bolje, ako sve to, još jednom dobro razmisle, te da se konačno dogovore, da donesu neki zaključak kako da se postave prema tom problemu. Tko će od njih pobijedit? To nije teško odgonetnuti. Sigurno onaj prvi, jer je snaga energije jača, nego li snaga misli. Znači, jednu tako uzbuđenu masu ljudi, mogže da umiri samo jedna druga snaga, i to snaga, koja bi na toj ljestvici bila na višem položaju, te koja zbog toga ima i veći vibracijski domet. A ta snaga je snaga vjere. Poštovanje je to, koje je jedino u stanju, da zaustavi snagu energije. Znači, snage na višem ljestvičnom položaju, ne samo da imaju veću energetsku snagu, nego je i vijek njihovog djelovanja i trajanja mnogo duži. Nama je to jako dobro poznato, kako je to teško, da sa našim mislima zainteresiramo i druge ljude, kako je to teško, da ih inspiriramo da misle. Skoro je to i nemoguće, da bi nam uspjelo, da mi sa našim idejama zainteresiramo 100 ljudi. Mnogo lakše ćemo ih pridobiti, da oni s nama nešto žele, nešto osjećaju (da pridobijemo njihovu volju). Jedna kazališna predstava može da zagrije hiljade njih, jedan govor koji podstiče na rat i borbu može da zapali na stotine hiljada. Ali najveći opseg djelovanja ima vjera. Polagano se među narodima na ovoj zemlji prostiru filozofske misli (vibracije), volja i želja za ratom i borbom je mnogo brža. A najbrže su vjerske vibracije (religiozni pokreti). Promatrajmo samo to kod osnivanja država. Jedna država je produkt volje jednog naroda. Neke od njih su stare i po nekoliko stotina godina. Unutar tih država su se promijenili tokom vremena različiti sistemi vladanja (uzrok tome je snaga misli koja zastupa jednu filozofiju

vladanja). A kako stoji sa snagom vjere - sa religijom? Nisu li takove zajednice rasprostranjene na basnoslovno velikim područjima, nisu li one stare i po više hiljada godina (Budizam, Islam, Kršćanstvo itd.)? Nismo li mi sami konačno svjedoci tog zakona? Tko je taj tko može da kaže, da on ne primjećuje te promijene? A sada eto poznajemo i zakon po kojem se one razvijaju.

4. Zakon razvitka

Do sad smo obradili tri zakona. Prvi nam je objasnio unutarnju bit prirode čovjekove duše, drugi nam je objasnio koliko je važan taj unutarnji svijet, te koliko je njegov doprinos u saobraćaju između tih unutarnjih svjetova. Četvrti zakon se opet vraća k tom unutarnjem svijetu. On nam predodžuje kako je razvitak unutarnjeg svijeta ovisan o vanjskom svijetu, tj. o našoj sudbini.

Zakon razvitka glasi: „STEPENIČNO RAZVIJANJE DUŠEVNIH SNAGA JE ČOVIJEKOVA SUDBINA“.

Onaj tko poznaje taj zakon, taj je i u posjedu tajne života. Poznavanjem tog zakona možemo sada da prodremo u samu dubinu tajne života. On nas uči, da svaki život, bez obzira koliko on bio nama lud, i bez obzira na to, koliko nam se on pričinio bezuspješnim, ipak ima svoju svrhu; tj. razvitak duševnih snaga.

Pa nije to na kraju nešto bezvezno i sitno - to je nešto veličanstveno, nešto što je mnogo vrijednije nego li neki prolazni uspjeh u životu. On nas vodi putem vječnosti i prolaznosti, vodi nas savršenstvu, pobjedi. On je ta unutarnja snaga slobode pred svakim zadatkom, sa kojim se mi susrećemo, spoznaja povezanosti, snaga koja stoji iznad svega onoga što je nevažno. Svatko od nas mora proći kroz život, kroz sudbinu, bio on siromašan ili bogat, bolestan ili zdrav, blesav ili pametan, učen ili neučen, visokog ili niskog porijekla. Svaki čovjek mora proživjeti svoju sudbinu na različitim područjima: u odnosu svijeta prema njemu samome kao jednoj karakternoj cjelini, u odnosu njega samoga prema raspolaganju i načinu stjecanja bogatstva (nekome sve polazi lako od ruke, dok se netko drugi mora svoj čitav život mučiti i na kraju još i umre kao siromah); u odnosu njega samoga prema familijarnim vezama (rodbina, braća, sestre); u odnosu na način života u njegovom vlastitom domu (harmoničan život pun ljubavi, dobrote i razumijevanja ili pak neharmoničan život pun mržnje, svade i prkosa); u odnosu provođenja svog slobodnog vremena (iživljavanje u poroku, zabavama, odnosu prema dijaci itd.), nadalje on mora da proživi svoju sudbinu i po svome zdravlju (nekome je sudbina već od samog početka, da bude mučen veoma teškim bolestima, a drugi su pak toga svega pošteđeni), nadalje ga očekuje i njegova specifična sudbina u braku, mogućnost daljnjeg mentalnog, duševnog i duhovnog razvitka, odnosa prema radu, prema vanjskim vezama (prijateljstva), te kao i posljedicama njegovog gledanja na svijet. To su sve različite mogućnosti, gdje mora da doživimo našu sudbinu. Poneki od nas pak pridaju toj našoj sudbini preveliko značenje, i u stalnoj su borbi sa njom, dok joj oni drugi, koji poznaju zakone života, ne poklanjaju nikakvu pažnju. Koliko ljudi, toliko i čudi, - sudbina - načina života. Nijedan od njih nije bez važnosti, nijedna bol nije bez razloga, i bez svog konačnog rezultata, pa da baš i moramo proživjeti na tisuće kriza, ništa nije beskorisno, sve su nas one na kraju dovele bliže k našem cilju. Pri tome nije bilo ni potrebno da o njima svjesno razmišljamo, ili da ih čak isplaniramo. Sve se to jednostavno odvijalo po prirodnom zakonu potrebe. Jer to je tema svakog čovječjeg života, da se on s njima uhvati u koštac; u koštac između

unutra i van. To se događa u našem životu uvijek po rođenju jedne nove duševne snage. Po tome je i naša sudbina rezultat te vidljive borbe. Ona počinje sa polaganim rađanjem, razvijanjem i djelovanjem tih duševnih snaga u nama samima. Ona se razvija. Ona počinje sa našim rođenjem, sa našim prvim borbama između unutarnje duševne prirode i vanjskoga svijeta, i ona završava tek onda, kada te sve borbe prestanu, tj. našom smrću. Svaka od tih dosada navedenih duševnih snaga odgovara jednoj fazi naše sudbine. Naša sudbina je u uskoj povezanosti sa duševnim snagama. Ona ih razvija. Zbog toga možemo reći, da je sudbina majka naših duševnih snaga. Kao što svaka duševna snaga ima svoje specifično svojstvo, svoju specifičnu boju, tako se i njezin život tj. njezina sudbina izražava kod različitih ljudi na svoj specifičan način. A kolika li se tek mudrost i veličanstvo krije iza tog zakona, spoznajemo tek onda, ako se samo podsjetimo, da ga mi već nalazimo u našem fizičkom svijetu svugdje tamo, gdje ima i ljudskog života, i da on djeluje na isti način kod svih naroda i narodnost, pa bilo gdje da se oni i nalaze, i bez obzira kojoj rasi ti ljudi pripadali, i na kojem se kulturnom stupnju razvitka oni trenutačno nalaze. Zbog toga je i taj studij tih sudbinskih faza ništa drugo, nego li studij samog čovječjeg života, pa je u stvari i to poglavlje i posvećeno njihovim otkrivanjima.

To stepenično buđenje snaga u našem životu, tj. sudbini, dovodi nas pred činjenicu, da smo i mi spremni, da baš tu snagu, i baš tu stepenicu, koju smo sada u našem životu dostigli, shvaćamo kao upravo najznačajniju, tj. ona se nalazi za nas same na prvome mjestu, te nam se čini da je ona najvažnija, i jedina istinita. Pritom nam se čine sve druge snage kao nevažne. Zbog toga će se i meni dogoditi, da će mi čitaoci odobriti samo onaj dio tih izlaganja, i tih faza, u kojima se svaki od njih upravo nalazi, a one druge dijelove odbacit, kao neistinite ili nevažne, i to samo zbog toga, što ih ne mogu razumjeti, jer se ne nalaze u njima.

Prijelaz iz jedne faze naše sudbine u jednu slijedeću, se događa samo na taj način, da nas ona iznevjeri, da nam zakaže ta naša snaga sudbine, pod čijim utjecajem smo mi upravo bili, to znači po spoznaji „**Ne može to tako dalje**“, dakle tek po razočaranju. Znači, tek u tom momentu, smo mi proživjeli i ispunili sva očekivanja, koja nam je bio postavio taj zakon razvitka samoga života. Tek sada smo mi konačno odumrli toj sili, koja nas je toliko držala u svojim okovima, i koja nam je diktirala naš način života. Pogledajmo što se to sada s nama događa. Mi se rađamo upravo u jednoj novoj snazi, mi dolazimo pod vodstvo jedne nove sile, koja će opet imati zadatak, da nas za nekoliko slijedećih godina veže na sebe. Ona će nas tjerati na jedno novo područje života, i prisiljavati nas da ga osvojimo, pobijedimo i konačno podčinimo našoj volji. No, već na samome početku ćemo gledat sa omalovažavanjem na naš prijašnji život, na tu prijašnju stvarnost, koja nam je bila do sada sadržaj našeg života. Mi ćemo na taj dio gledati s podsmijehom, i on će nam se pričiniti kao sasvim nevažan. Ali, pri tome mi zaboravljamo da je baš taj dio bio onaj, koji nas je iz temelja prodrmao, na kojem smo se spotakli, koji nas je probudio i prisilio da tražimo izlaz u jednoj drugoj snazi, a po tome i u jednoj drugoj fazi našeg života. Eto i po tome smo se već ponijeli nekorektno

prema nama samima, prema našoj prošlosti, a i prema svima onima koji se još nalaze u tim fazama, ili su ih već napustili. Jer mi im sada okrećemo leđa. Ali nije to za uvijek. Mi ćemo na našem putu doći i do zadnje snage, do posljednje faze u razvitku naše sudbine - našeg života; i tek onda ćemo taj život prihvatiti, i u potpunosti ga shvatiti. Stoga je razumljivo, da onaj čovjek, kojem se otvorio svijet osjećaja sa podsmijehom i omalovažavanjem gleda na onoga, koji upravo stoji i proživljava fazu svog života u svijetu logičnog mišljenja. Isto tako će pak netko drugi odbaciti s omalovažavanjem i taj svijet osjećaja, samo radi toga, što se on upravo nalazi na jednoj drugoj sudbinskoj stepenici, tj. u svijetu energične volje, te se zbog toga ne će osvrnuti na osjećaje onih drugih; a isto tako i onaj koji se nalazi na slijedećoj stepenici, tj. u svijetu vjere, ismijavat će se na račun svih njih, jer on ih vidi sasvim jasno, kako svaki od njih pretjeruje na svoj način, te da će se na kraju još i međusobno upropastiti u toj njihovoj međusobnoj nevjeri.

Tako smo i mi konačno došli do spoznaje, da čovjekov život nije ništa drugo, nego li jedna vječita borba, borba za konačno rješenje i otkrivanja zagonetke podijele i egzistencije, podijele i egzistencije jednog vanjskog i jednog unutarnjeg svijeta. I uvijek iz početka počinje ta borba. I uvijek se ponovo podiže u čovjeku jedna nova snaga, i donosi nam nove nade, nova razočaranja. Ali, sve te novorođene snage u ljudima moraju ipak na kraju da zakažu, jer taj problem „vanjski - unutarnji“ ili „duša - svijet“ zahtijeva najveću snagu, koja uopće postoji, snagu sveobuhvatne ljubavi u Bogu. Znači toga mora biti u jednom čovječjem životu: jedan put na gore, a potom na dolje, jedno podizanje, a potom opet jedno srozavanje, i to sve sa svakom novom snagom uvijek nanovo. Ali nama su poznati i ljudi koji tvrde, da su potpuno sretni i zadovoljni. Stvarno, čovjek može biti sretan i zadovoljan sa svojim životom, ali to nije onda onaj pravi život, već jedan potpuno lažan i neistinit. To je život koji više ne teče, koji je stao, i u kojemu nema više uspona ni pada. Samo jedan pravi život je do svojeg zadnjeg kraja označen željama i razočaranjima. Baš te želje i razočaranja su ta, koja ga čine toliko živim. Sasvim je moguće da jedan čovjek doživi i proživi u životu samo jednu ili dvije od tih sedam vječitih snaga, dok one druge ostaju u njemu potpuno nerazvijene. To se pak događa u onome momentu, kada se čovjek zaustavio na svome putu, kada se povukao pred svojom sudbinom, kad se pred njom zabarikadirao u samome sebi, i ne dozvoljava joj da ga podučava, umjesto da hrabro nastavi svoj put u tu svoju sudbinu, da se s njom uhvati u koštac, da ju proživi.

Tome su skloni oni tzv. „sretni“ ljudi, koji za svoju tzv. sreću, koju su kako misle, jednom negdje našli, prekidaju svoje putovanje u život, i jednostavno se iz njega povlače. Samo oni, koji se stalno moraju boriti, su oslobođeni tog prijevremenog umiranja. Ta takozvana „nesreća“ u ljudskom životu nije ništa drugo, nego li ona potreba koja nas tjera da napustimo jednu sudbinsku fazu, i da započnemo slijedeću, potpuno novu. Život bez nesreće je jedan nevrijedan život, jedan život u kojem ništa ne umire, i u kojem se ne će ni ništa roditi. Svaki onaj koji pokušava da uči ljude kako da postanu sretni, uči ih nečem, što im nije od koristi. On ih u stvari potkrada, i

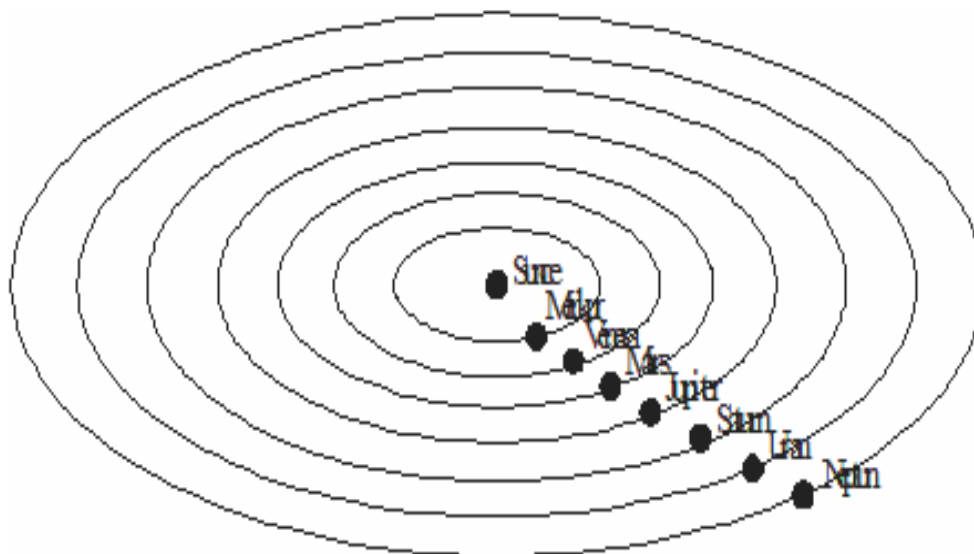
oduzima im mogućnost da rastu. Time što bi iz života odstranili tu tzv. „nesreću“, oduzeli bi čovječjem životu njegovu ozbiljnost i njegovo dostojanstvo. Lažljivci su svi oni, koji nesretnima obećavaju jedan sretniji život, i koji tvrde, da sami žive u vječitoj sreći. Ne bi trebalo to da bude naš cilj, da mi one koji pate, prebacimo u jedno stanje vječitog milosrdnog osmijeha, nego da im objasnimo, što je uzrok te njihove patnje, te da oni onda to i shvate; jer samo tako se može rast. I samo tako može da raste Duh čovjekov.

5. Zakon međusobne povezanosti

Taj odnos duševnih snaga, kojega smo do sada upoznali, ima kao i sve u ovome svijetu, jedan početak - šablonu po kojoj se razvija, tj. pojavljuje u život. Te duševne snage stoje u međusobnom odnosu jedna prema drugoj, kao i planetarne sfere unutar našeg sunčevog sistema. Pod jednom planetarnom sferom podrazumijevamo onaj prostor koji se nalazi unutar njezinog planetarnog puta. Pokušamo li si te duševne snage prostorno zamisliti, doći ćemo do jedne slike pune koncentričnih krugova, u čijoj se sredini nalazi jedna zajednička točka. Znači, u tim simboličkim koncentričnim krugovima nalazimo prototip našeg planetarnog sistema, a i ideju samog stepeničnog poretka duševnih snaga. Krug se nalazi zatvorenim u krugu. Manji je obuhvaćen većim. Prostor većega kruga pokriva, „prožima“, prostor manjeg kruga. Najveći krug pokriva i prožima sve druge krugove; pa zbog toga sve ono što je njima samima pojedinačno svojstveno, nalazi se, i svojstveno je, i onom najvećem krugu, jer ih on sve obuhvaća. Isto tako je to i sa snagama duše, kojih, rekli smo, ima sedam. Jedna je prožeta drugom, a ona najveća prežimi njih sve. Mi ćemo u budućnosti te snage simbolički dovesti u vezu sa našim planetarnim sistemom, pa ćemo im isto tako, radi lakšeg shvaćanja, dati i imena po planetima, i to po istom redoslijedu, kao što je i redoslijed tih planeta u našem Sunčevom sistemu, a koje se činjenice, već više hiljada godina, nalaze u upotrebi kod astrologa.

Naše Sunce se nalazi u samome centru a potom dolazi:

Sfera Merkura	= Snaga misli
Sfera Venere	= Snaga osjećaja
Sfera Marsa	= Snaga energične volje
Sfera Jupitera	= Snaga vjere
Sfera Saturna	= Snaga očajavanja
Sfera Urana	= Snaga spoznaje
Sfera Neptuna	= Sveobuhvatna snaga ljubavi Božje

MERKUROV KRUG

Sfera Merkura = Snaga misli (0. - 14.)

U onome momentu, kada se rodilo jedno novorođenče, našlo se njegovo tijelo već u vanjskom svijetu, ali njegova duša još uvijek miruje u samoj sebi. To vanjsko, nije bilo za njega u majčinoj utrobim ništa drugo, nego li unutrašnje. I to s tog razloga, jer je ono ipak bilo sa vanjskim svijetom u dodiru, po samom majčinom krvotoku, koji ga je hranio, i istovremeno prenašao slike iz vanjskog svijeta. Ali sada je taj krvotok prestao da teče. Zrak je ušao prvim plačem u njegova pluća, i time je započeo njegov život. On se sada nalazi potpuno odvojen od svoje majke, i već po tome smješten u svojoj posebnoj okolini. Ali on je mora prvo otkrit. Time je postao sam sebi, svoj vlastiti subjekt; a kao subjekt primoran je da pronade i objekte; stvari koje vidi, čuje i osjeća. Na početku čovjekovog života stoji otkrivanje i upoznavanje sa vanjskim svijetom. Tu je taj početak, koji nas dijeli na dvije polovice, koji nas dovodi u kontakt sa unutarnjim i vanjskim svijetom, koji nas upoznaje sa pojmovima subjekta i objekta. Od tog momenta počinje u stvarnosti naš život, naša sudbina. Jer sudbina nije ovdje ništa drugo, nego li rastavljanje na jedan subjekt; a što je čovjek sam po sebi, i jedan objekt, tj. vanjski svijet. Taj subjekt i objekt, nisu u svojoj stvarnoj biti, nešto što je stvarno podijeljeno u dva dijela, nego su u stvarnosti jedna cjelina; ali sa time ćemo se upoznati tek nešto kasnije. Jer na kraju života će naša duša ući u taj vječni krvotok života, iz kojeg je bila i prisiljena da izađe. Tada će to vanjsko, opet postati unutrašnje, i onda će egzistirati samo unutrašnje, a vanjskog neće više bit. Jer ta podjela na vanjsko i unutarnje postaje tek po našem rođenju. No jedna majka će si to moć najlakše predočit, to kako je jedan unutarnji dio nje same, odjednom postao jedan samostalan vanjski dio. Ali majka se već odavno upoznala sa tim vanjskim svijetom, dok ga dijete još ne poznaje. Iz tog razloga ona sada samo vidi, da se njezin vanjski svijet obogatio, za jedan novi, neprocjenjiv dio. Potom pošto se jedno dijete rodilo, u ovome na tisuće dijelova podijeljenom svijetu, počinje se u njemu razvijati ta prva od tih sedam snaga; snaga dijeljenja. Dijeljenje stoji na početku, cjelina na kraju; snaga dijeljenja na početku, sveobuhvatna snaga cjeline na kraju. Između te dvije snage se pak nalazi polje sudbine. U tome i leži smisao svih tih snaga, da su praktički razapete između jednog početka i jednog kraja; između dva pola, između mnoštva i jedinstva. One nas vode od jednog k drugom. Ta snaga dijeljenja, kao i sve ostale snage, kad se jednom u čovjeku probude, spremne su da mu služe do kraja njegovog života. Ali njihovo najjače djelovanje, njihova najjača snaga se osjeća upravo u to vrijeme, kada one počinju da cvatu. Najjače djelovanje te prve snage dijeljenja se osjeća u prvih 14 godina čovjekovog života. Jednom odraslom čovjeku je razum već jedan dobar instrument, kojim se može po svojoj volji služiti, baš onako kako mu je to upravo i potrebno. Postao mu je sredstvom kojim on postiže svoje ciljeve, ali kod djeteta to nije tako, njemu je u stvari produciranje tog razuma sam cilj. Taj razum, za jednu odraslu osobu, nije više u tolikoj mjeri pratioc njegove sudbine, on mu ne nudi

više taj materijal, koji bi ga mogao iz temelja potresti, te nam se zato taj razum i čini toliko suhoparnim, mrtvim, formalnim i bez sadržaja. Jednog odraslog čovjeka ne interesira više, koji pojam se sakriva iza jedne misli, nego samo njezin sadržaj. Jednom djetetu je misao pojam, sa kojim ono obuhvaća jednu određenu količinu, u tom našem, na tisuće dijelova podijeljenom svijetu. A zbog toga, što on sa jednom misli ne može da to sve obuhvati, prisiljen je, da stvara nove pojmove, nove misli; te na taj način postaje ta prva snaga u njemu samome jedan događaj. Promatranjem djece, smo mi u stanju tu prvu snagu u potpunosti istražiti, jer kod odraslih je razum postao već šablonom. Ali nije to jedna mrtva šablona - neka mrtva sila. Ne, to je jedna šablona sa svim njoj pratećim znacima: ona se može probuditi i rasti, jasno ako joj pružimo povoljne uslove; ona može i da zakrčlja, ako su joj uslovi nepovoljni; nju se može umoriti, tako da joj moramo omogućiti da se nakon toga i odmori. Ona može i da oboli, pa je onda moramo liječiti (razum). Pa zar bi to sve bilo moguće, kad bi to bila samo neka mrtva forma. Promatrajte samo to malo dijete. Ono je cijelo ispunjeno tom snagom, ona je njegova sudbina, ona ga ispunjuje, ona mu otkriva svijet, ona ga pokreće od jednog predmeta do drugog, a ono pak samo istražuje, pokušava misliti, shvatiti, veseli se. Ono izgleda u našim očima kao neka nedokučiva snažna prirodna sila: snažna, jaka, neodređena i bezgranična. Ona nam iz tog djeteta pravi jednog istraživača, napadača, borca i pobjednika, koji je pobijedio golemog zmaja, taj vanjski svijet, time što ga je počeo dijeliti na njegove dijelove, raspoređivat ga, i tim njegovim dijelovima davati različita imena. Samo se u tom pravcu razvijaju najvažnije dječje životne funkcije. On će taj vanjski svijet rastaviti u dijelove, te ih i pokušat na taj način razumjet - shvatit. Svako hvatanje tih malih dječjih ručica, nije ništa drugo, nego li želja za shvaćanjem, svako promatranje nije ništa drugo nego li pokušaj za raspoređivanjem. To je ta njegova velika borba sa velikim vanjskim svijetom. Ono pokušava da pronade linije, tamo gdje ih ni nema, dijeli nedjeljivo u dijelove, i tako raspoređuje taj veliki vanjski svijet, koji ga okružuje. Taj rad dječjeg razuma je jedna pobjeda bez prestanka, jedan trijumf, koji ne da ni naslutiti gdje mu je kraj, ali ipak će se uskoro pokazati da se vanjski svijet počeo predavat, ta dječja snaga dijeljenja je bila jača nego li taj vanjski kaos, kaos se počeo sređivati i dijete ga je počelo shvaćat i naučilo ga je razumjeti.

Značaj tog razumijevanja je u stvari dječja sudbina: „Razumjeti“, to je za dijete najvažnije. Sve ono ostalo ga ne interesira. Jedno normalno dijete se nikada neće isticati, nikada na sebe privlačiti pažnju odraslih, nikada željeti da nešto posjeduje; ono želi samo jedno: da razumije. Za dijete je to njegova sudbina, vatra njegovog života, koja se pak uvijek dalje i dalje proširuje. Jer jedno dijete nalazi taj veliki vanjski svijet svugdje, bez obzira gdje ono bilo rođeno; u jednoj palači, ili u jednoj siromašnoj daščari. Zbog toga za dijete i nije važno, pod kojim uslovima ono živi, i kolika mu bogatstva posjeduju roditelji. To sve nema za njega nikakvo značenje. Ono se može pripasati svim mogućim načinima života, ali jednu mogućnost mu nesmiemo oduzet: mogućnost mira, i da uvijek, i uvijek od početka, sa tim svojim malim ručicama poseže za različitim predmetima, da ih hvata, gleda i pokuša razumjeti. Znači, kada

govorimo o sudbini jednog djeteta, nije tu važno, da li je ono odraslo u jednom dvorcu, ili jednoj daščari, dali je ono pod glavom imalo svilen jastuk ili jednu deku, ne, sve to nije važno za njegovu sudbinu, već to, kako je ono u sebi samome shvatilo taj vanjski svijet, i uolikoj mjeri mu je to bilo omogućeno.

Dijete ostvaruje i proživljava svoju sudbinu neovisno o tome, kolike i kakve potrebe i poteškoće pritišću njegove roditelje. Njegova sudbina je rub stolca, prema kojem je ono ispružilo svoje ručice, svaku mrlju koju je ono otkrilo, svaki broj kojeg je ono izračunalo, svako ime, koje će ono da zapamti. Svugdje se pred njim nalaze predmeti, boje i različite forme. To sve je za njega, njegov život, a ujedno i njegova sudbina; u biti njegovo bogatstvo.

Ono čuje u svojoj okolini samo tonove i glasove. I zato je jako teško jedno zdravo dijete potkrasti. Jedno zdravo dijete posjeduje svagdje svoje blago. Između jednog takovog djeteta, i odraslog čovjeka, postoje neke sličnosti. Kao što nitko ne može da tom djetetu uzme taj njegov vanjski svijet, isto tako nije nitko u stanju, da jednom odraslom čovjeku, u kojem se rodila ta zadnja sveobuhvatna snaga ljubavi, oduzme taj njegov unutarjni svijet. Oni će obojica da nađu to sve što trebaju, i to svagdje.

Procvjetavanje jedne duševne snage se primjećuje po veselju i snazi kojom ona ispunjava čovjekovu dušu. Od onog momenta, kad neka od tih duševnih snaga, počinje da bude sudbinom jednog čovjeka, od tog momenta ona mu počinje otvarati pogled na jedan novi svijet, u njemu se počeo jednostavno rađati taj novi svijet; u njemu, i oko njega, se počelo rađati proljeće. A pošto čovjek, nekako podsvjesno osjeća, da je on taj, koji sam stvara taj svijet, osjeća i u sebi samome, to stvaralačko veselje, tu snagu, i konačno dolazi do zaključka, da je on sam u biti stvaralac tog vanjskog svijeta. Pravo veselje jednog čovjeka je: veselje stvaranja. To veselje koje dolazi iz čovjekovog srca nam je najbolji svjedok, da je u njemu procvjetala jedna nova snaga, jer tamo gdje cvijeta jedna nova snaga, tamo se nalazi i jedna duša puna veselja. I obrnuto, tamo gdje nestaje polagano to veselje i ta zanesenost, tamo je počela da odumire jedna od tih duševnih snaga. Na njezino mjesto će se polagano uvući nesreća, po kojoj će se onda završiti jedna, a na njezinim ruševinama, započeti jedna druga faza naše sudbine.

Želimo li kod nas samih, ili kod naših prijatelja, ustanoviti u kojem od tih krugova sudbine se mi, ili oni, nalaze, pogledajmo im najbolje u srce i ono će nam pokazati čemu se ono veseli, jer baš tu se sakuplja naša, a i njihova sudbina. Rast je u stvari stepenično razvijanje snaga, a one se razvijaju stepeničasto. Zbog toga što mi nigdje ne osjećamo kraj rastenja, zbog toga ni ne osjećamo kraj veselja. U čovjeku počinje uvijek od početka da se budi jedna nova snaga, a time i jedna nova mladost.

U onom momentu kada se neko dijete igra kockicama, ono već potpuno nesvjesno studira zakon sile-teže, a da pritom ni samo ne zna, što je to. Onog momenta kad je naučilo, kako se te kockice moraju staviti, jedna na drugu, a da se pri tom ne poruši,

tek u tom momentu je ono sve shvatilo, i pobijedilo jedan dio tog vanjskog svijeta, i podčinilo ga time u budućnosti svojoj volji. Ovdje je sada najvažnije da ga je ono razumjelo, ali ne, da ga i posjeduje. Mi odrasli se sada tome samo čudimo, kad to dijete to sve opet razruši, pa se i pitamo zbog čega? Zato, jer još ne shvaća, da se radi o jednoj građevini, za njega je samo važno da gradi, a i gradi, da nešto stvori. Jer samo tako će naučit mislit. Za jedno dijete svijet razumjeti, znači, podijeliti ga u dijelove, tim dijelovima dati imena, tako da bi mu ti pojmovi, koji se sakrivaju iza tih imena, bili jasni i razumljivi. Po tome možemo reći, da je jedno dijete najveći materijalist, koji uopće i postoji. Pa čak u o onom momentu, kad je naučilo da govori, ono dijeli tu materiju, jer svaki dio dobiva svoje ime. Ta cijela masa ljudi, koja se nalazi oko njega, i koja mu je bila tako zagonetna, bit će mu kasnije mnogo jasnija, jer će ju on s vremenom podijeliti u različite individue, i označiti ih imenima. A i sve druge stvari će dobiti svoja imena. Sve do svoje sedme godine će ono sve dijeliti, s čime će doći u dodir, sa svojih pet tjelesnih osjetila, u različite dijelove. Tih raznolikosti u našem svijetu i životu, smo mi svjesni tek po našim osjetilima: po osjetilu vida, sluha, osjećaja, mirisa i okusa.

Od 7-14 god. mi samo proširujemo naše polje spoznaje. Od sada se nećemo više ograničavati samo na naša osjetila, nego počinjemo u naše sjećanje da uvlačimo i protekla iskustva drugih ljudi. Mi počinjemo da učimo čitat. Počinjemo da učimo strane jezike. Naš mozak se već u velikoj mjeri razvio, i čeka samo na materijal, kojeg bi mogao da proguta. Mi se sada i intenzivno bavimo sa mislima, koje smo pobrali iz različitih knjiga. Mi ih svrstavamo po vrijednosti, i po područjima, učimo ih razumjeti, shvatiti. Kod jednog djeteta su se do sedme godine razvijale konkretne misli, a od sada ono počinje da radi i sa apstraktnim mislima, mislima koje se ne odnose više na neke određene predmete, već mislima, koje obuhvaćaju različite ideje i pojmove. U to vrijeme počinje jedno dijete de se stvarno i igra. Do sada je ono samo učilo da shvati te različite odnose, a od sad ono želi da i samo u njima sudjeluje. Djeca se počinju igrati vojnika, sudaca, čarobnjaka itd.

Ali pri tome su oni u toj igri samo obuhvatili njihov način ponašanja, a potpuno strana im je ostala ta duboka smisao, i odgovornost u tim zanimanjima. Oni to za sada još ne mogu da shvate, jer im manjka ta unutarinja snaga, po kojoj bi mogli i da razumiju taj duhovni, tj. apstraktni dio tih zanimanja. Oni misle da biti sudac, znači, samo tako raditi kao da si sudac. Jedan dječak može da nam u potpunosti pokaže, kako se to ponaša jedan vojnik, ali o tome što je to vojnički duh, o tome on još nema veze. To može da shvati tek onaj, koji je u sebi već doživio buđenje te sile, koja i stvara taj vojnički duh - a to je tek moguće iskusiti u sferi Marsa.

Kolike li samo sličnosti između jednog naučnika i jednog djeteta, kad se naučnik počinje veseliti, pritom, što mu je uspjelo da odgonetne ili shvati neke pojmove na svom istraživačkom polju. Kod obadvojice je na dijelu jedna te ista snaga. Pri toj istoj snazi su oni izgleda i ostali, kad počinju da istražuju prirodu. Oni je svojim instrumentima mjere i važu, i tako nastavljaju rad jednog djeteta. Njima je njihov mozak, njihova sudbina. Uspjeh njihovih misli je za njih sreća, a neuspjeh, nesreća.

Jedno desetogodišnje dijete može da mnogo toga zna, ali to ne znači, da je ono to i shvatilo. Jer taj organ, koji bi ga trebao uvesti u taj unutrašnji svijet, još spava. Promatrajmo ga samo kod čitanja lirskih pjesama, kako ga to uopće ne interesira, jer ih on još ne može shvatiti, i zbog toga ne poznaje ni njihovu vrijednost. Taj lirski smisao je još u jednom djetetu mrtav. Kod njega se još nije rodila sfera Venere. Ovdje se još mogu naći u prijateljstvu jedan desetogodišnjak i jedan trinaestogodišnjak. Oni se oboje nalaze pod utjecajem sfere Merkura, oni se još dobro razumiju, oni su još jedan pred drugim bez tajni. Obojica proživljavaju još istu sudbinu. Ali uskoro će se to iz temelja promijeniti, jer kao što smo rekli svakih 7 god. se otvara jedna nova faza naše sudbine, a dvije takove faze sačinjavaju jednu sferu - jednu silu. Ali što će biti sa tim prijateljstvom nakon godinu dana, kad će sada naš četrnaestogodišnjak biti sposoban da doživi i svoju prvu ljubav. I šta onda, ako je stvarno i doživi? Jer u to vrijeme će se u njemu početi rađati jedna nova snaga - snaga osjećaja. On će biti prisiljen da učini i svoj prvi korak ka svojoj novoj sudbini, sudbini sfere Venere. Njegov desetogodišnji prijatelj ga na tom putu ne će moć slijediti. Njegova duša još nije sposobna da reagira na te podražaje. On svog prijatelja ne će moć više razumjeti i prijateljstvo će se raspasti.

Eto, iz tog razloga propadaju, ne samo dječja prijateljstva, već i prijateljstva među odraslima. Svaki onaj tko se našao u novom krugu sudbine, nalazi nova prijateljstva, a starima okreće leđa.

VENERIN KRUG

Sfera Venere = Snaga osjećaja (14. - 28.)

Čovječji razum nije u stanju da zadovolji čovjekove čežnje. Čovjek čezne za time, da shvati smisao života. Za to pak nije dovoljan samo razum. Izgleda nam, kao da nam on to na početku obećava, ali na kraju krajeva on će nas tu iznevjerit. Pa takova mu je i priroda. On je sposoban da nam jednu cjelinu rastavi u tisuće dijelova. On ih je sposoban i zapamtiti, te potom i opet sastaviti, tako da budu opet jedna cjelina. Sve to što on može, je ipak samo kao neka prijevara, jer njemu manjka ona jezgra života, jezgra života, koja je sposobna, ne samo da upozna tu materiju, već da u njoj osjeti i sam život. A do njega nećemo nikad doprijeti našim razumom.

Jedan razumom obogaćen čovjek može da promatra svoj život. On vidi i promatra druge ljude. Ali on na njima otkriva i nešto zagonetno, tajanstveno, nešto što ga stvarno uzbuđuje, ali ujedno i nešto, što on stvarno ne razumije. On može npr. da promatra govor jednog čovjeka, da ga ocijeni, i da ga onda svrsta na neko određeno mjesto svog sistema. On može isto tako da promatra i njegovu cjelokupnu tjelesnu pojavu, njegovo ponašanje, i da ga tako onda i ocijeni. To se sve daje, zbrajati, proniknuti i razumjeti. Ali baš taj razum koji je sposoban da jednog čovjeka rubricira, da ga rasporedi i svrsta u razne klišeje, baš on ostavlja pritom nešto što je u biti najvažnije, potpuno netaknutim. I to baš onaj dio koji se ne da rubricirati, a koji mu je toliko tajanstven, a to je: život sam po sebi. Baš u tom „živom“ leži i cjelokupna zagonetka, na kojoj je i naš razum u biti zakazao. To je ta zagonetka, koja se pred našim očima toliko uzdiže, velika i moćna. Ona nas promatra. Traži nešto od nas. Ona želi i zahtijeva od nas, da je mi riješimo; a nas, nas pritom prežimlju trnci. Jer mi počinjemo da polagano shvaćamo, da ćemo je samo onda moći odgonetnuti, ako joj prinesemo žrtvu, jer ona traži ništa manje, nego da joj mi damo jedan dio nas samih; da joj se žrtvujemo.

Jedan praktičan čovjek, pozitivist, neće joj se nikada žrtvovati. On će ostati uvijek čvrst u toj svojoj nepotresljivosti, kod tih svojih čvrstih materijalnih formi, misli, kod te svoje suhoparne logike. On promatra svijet oko sebe sasvim budno, iz svog stalnog prebivališta (mozga). On ga mjeri, proračunava i uspoređuje sa raznolikim drugim osobama i stvarima. Ali on se u njega ne miješa. Ne riskira sam sebe. Sa njegovim unutaršnjim svijetom se drugi ne mogu upoznati, a isto tako ni on ne može da upozna unutarnji svijet drugih. Drugi ga primjećuju samo kao neku vanjsku stranu, kao što i on vidi u drugima samo vanjsku stranu. On je samo posuda u sredini mnogih drugih posuda.

Njegov razum poznaje sve te posude i ljuske, ali za njegovo oko su one sve prazne, kao što je i on sam prazan. Koliko je samo veliko to otkriće za njega, kad on primijeti, da se tamo negdje u njemu nešto pokreće, tamo gdje je on do sada osjećao samo neku

prazninu, gdje ničega nije bilo. Jedna strelica iz vanjskog svijeta je probila njegovu glatku kožu, i nadražuje ga u njegovoj unutrašnjosti, te on čuje sada zvuk jednog tona, osjeća kako se tu sada nešto i pomiče, nešto rađa, a o čemu on do sada nije baš ništa znao. On sada počinje da naslućuje, da ta unutrašnjost, koja leži pod tom glatkom kožom razuma, nije ni toliko prazna, kako si ju je on zamislio, nego samo gluha, usnula, još neprobudena.

On osjeća bol, kao u nekoj rani, bol koja je potekla iz tog njegovog prvog kontakta, kroz tu strelicu izvana, u njegovu unutrašnjost. Ta strelica mu je oštetila kožicu razuma, probušila ju. Nije više razum taj odlučujući faktor. On više nije sposoban da se suprotstavi sudbini. Potom, pošto mu je uspjelo probiti tu prvu kožicu tog hladnog razuma, slijedit će uskoro i slijedeći proboji, ali uvijek brži, i to tako dugo, dok taj razum neće više biti taj organ, koji toliko čvrsto i neprobojno pokriva tu našu dušu, već dok on ne bude stvarno toliko probušen, da bi mogao da propusti i druge podražaje, koji će onda u njoj i na drugim slojevima naći određen otpor. A time će se onda i u njemu probuditi sloj po sloj, u nov život.

Ali pri tome ne samo da se u nama probudila jedna nova snaga, već se u nama probudio jedan nov osjećaj. Probudila se snaga osjećaja. Otvorio nam se jedan novi krug sudbine. Ne izražava se jedna sila uvijek samo u snazi djelovanja, nego je ona isto tako i osjećajni organ.

To nam je bio već objasnio i zakon odražavanja - odsjaja. Samo po tome, što smo mi sposobni da u nama samima osjećamo, samo po tome smo i sposobni da osjetimo osjećaje drugih. Sa našim razumom nam to ne bi nikad uspjelo, jer to možemo samo sa osjećajem. Toj duhovnoj spoznaji je osnova baš taj zakon odražavanja-odsjaja. Samo ono što je po svojoj prirodi slično, može da osjeti egzistenciju sličnog.

I tako se pred nama sada otvara, u tim živim čovjekovim prsima jedan nov svijet. Budi se jedan nov dan, a na horizontu se uzdiže jedno novo Sunce, Sunce, koje će sada sa svojim lijepim zracima da obasja ovu zemaljsku tamu. Sam čovjek, a i cijeli svijet oko njega, su sada time mnogo mlađi. Jer nešto nesvakidašnje su ta nova iskustva, čudnovato je to novo uzbuđenje u našoj duši, velike su te želje i nadanja, koja su povezana sa našim novim proljećem. Naša duša im se jednostavno prepušta. Za nju počinje sada sve da diše. Tko je od nas taj, koji bi bio sposoban da nasluti kraj tih svih njezinih budućih iskustava. Beskonačno velik nam izgleda njihov broj. Nama se čini, kao da se otvara jezgra života, kao da je nestalo te nevjere, nevjere u smisao i vrijednost našeg života.

Posebne je vrste taj osjećaj, koji se u nama probudio. To je jedan osjećaj izlivanja, jedan osjećaj ulivanja. Njega ne možemo da zadržimo u tim uskim krugovima našeg JA. On traži svoj TI. Ti osjećaji žele da se izmijene, ti unutarnji svjetovi žele da se upoznaju. A to je svojstveno i moguće samo ljudima. Jedan osamljen čovjek ostaje neosjećan, ali ako se taj osjećaj u njemu probudi, on će onda da izađe iz te svoje usamljenosti, i uspostaviti će kontakt sa drugima. Osjećanje je jedna izmjena, jedno

strujanje, sa jednog pola k drugome, i opet unazad, jedna povezana cjelina. On je sada taj, koji po prvi puta stavlja na ono mjesto, gdje je do sada vladao taj suhoparni mozak, jedan osjećaj zajedničke povezanosti.

Iz tog razloga mora i onaj čovjek, koji je počeo da osjeća, da se da, da žrtvuje jedan dio sebe samoga.

Ljepota je ta, koja ga je izdala, koja nam daje naslutiti, da se iza te hladne maske razuma, sakriva još nešto drugo, nešto živo. Jer ljepotu ne možemo naći u dijelovima, nego se ona nalazi samo u cjelini. Ne nalazi se ljepotani podražaj jednog čovjeka u njegovim očima, nosu ili ustima, nego je ona cjelokupna, i nalazi se u čovjeku, u njegovoj unutarnjoj jezgri. Nije lijepa ta mrtva materija, nego taj živ duh u njemu. To je nešto veličanstveno, i za nas još neshvatljivo, to što posjeduju biljke, a i u još većoj mjeri životinje. To je to, što čini tu ljepotu, i što joj daje toliki sjaj. To je to, što podražuje i naše osjećaje, što ih budi i što im daje život. Tek sada nam priroda počinje pričati svoju priču sa tisuću riječi. To nas usređuje, mi se tome veselimo, i to nas čini lijepim. Naš život se počinje oslobađati iz same unutrašnjosti. Mi prenašamo tu vatru naših osjećaja na druge, s kojima smo se povezali, u toj izmijeni naših osjećaja. Mi se želimo onom drugom dopasti, kao što se i on nama dopada. A to nas pak vodi k tome, da sada počinjemo naš život ukrašavati. Ovdje se nalazi i početak same umjetnosti, umjetnosti koja proističe iz želje jednog lijepog poklona za našu voljenu osobu. Od sada je taj naš svijet za nas prepun nepredstavljenih mogućnosti. Mi uzimamo, a da bi potom opet dali, mi dajemo, a da bi potom opet uzeli. Mi se poljepšavamo, jer nas onaj drugi tako želi vidjeti. Mi se opijamo ljepotom onog drugog, da bi nas ona ispunila i usrećila.

Taj osjećaj koji se rađa između dva partnera je u stvari prvi korak u taj Venerin krug. Ovdje je početak jedne, sasvim nove vrste sudbine. Čežnjivi, mekani, privlačivi i bolni su ti tonovi, koji će nas uvesti u jednu novu vrstu iskustva. Mi ih slijedimo, uzbuđeni i mrzovoljni, mi otvaramo našu unutrašnjost, da bi je jedan drugi orobio, a i mi sami orobljavamo tu unutrašnjost kod onog drugog. I tako smo se zapetljali po prvi put s unutarnjim svijetom. Onom drugom smo sada poklonili našu slobodu, te time i ušli, u to veliko more međusobnog proždiranja. Mi smo spremni da tu sudbinu potpuno shvatimo i da je proživimo, bez obzira na to, što će nam ona na kraju donijeti.

Čežnjive, mekane i bolne su te sudbine, koje izlaze iz Venerinog kruga. Nije to lagana igra. Mi smo tu založili naš cijeli život, stavili ga na kocku, jer smo sada i spremni za to da umremo, za to što toliko volimo. Mi smo ušli u vatru ljubavi, i pritom se zapalilo naše srce. Upustili smo se u svijet mnogobrojnih strujanja, a da pritom nismo još zreli za taj svijet. Mi sada želimo da tu voljenu osobu zagrlimo i obuhvatimo - progutamo, jer je tako slatka, umjesto da ju ostavimo tamo vani gdje se i nalazi. Svaki pokret, svaka misao, i svaka želja, te nama, nam voljene osobe, koja se ne odnosi na nas same, pričinjava nam bol. Mi je želimo posjedovati. U nama se rađa ljubomora. A sa tom ljubomorom nestaje i polako naše ljubavi. Mi osjećamo u nama, da nešto, što nam

pripada, pripada nekome drugome, i zbog toga želimo da to bude samo naše. Mi sa našim željama hvatamo druge, i želimo ih odvojiti za sebe. Pokušavamo da određujemo granice. Time smo sada započeli da razaramo cjelinu. Tu sada započinje naša borba.

Time što smo našim željama dopustili da vladaju nad nama, odrekli smo se i naše slobode. Naše želje nam kažu, da se ovdje vani, u ovome svijetu, nalazi netko, tko bi nas mogao usrećiti. Time smo upravo i priznali, da je moć vanjskog svijeta jača, nego li našeg unutarnjeg. Da je moć objekta jača, nego li subjekta. To je ta borba: subjekt-objekt, koja će nas od sada pratiti u svim našim daljnjim krugovima i sferama, tako dugo dok ne dođe do jedne posljednje borbe, i to u sferi Saturna. Mi sudjelujemo u toj borbi tako dugo, dok ne budemo spremni, da na nas preuzmemo našu sudbinu. Jer naša sudbina je ta, koja vodi tu borbu. Ona je ta borba sama po sebi.

Ljepota mora da prođe, mladost mora da nestane. Svaka borba koja se vodi za neko posjedovanje, mora da iznevjeri, pa i ako nam se ponekad i čini da je ipak pobjeda naša. Borbom se nikad ne će doći do cilja. Svaka borba nosi već u sebi klicu poraza. I ta borba, za tu našu tako jako voljenu osobu, je već sama po sebi jedan poraz za sebe. Mi možemo da posjedujemo tijelo jedne druge osobe, da ga vežemo sa lancima, da nam ne pobjegne, ali time nećemo nikad moći da posjedujemo i njegovu dušu. Dušu je nemoguće podčiniti nasiljem. Ne može se drugog prisiliti da nas voli, a isto tako mi ne možemo ni sebe same da prisilimo da nekog volimo; ne će to nikad da bude ona prava ljubav. Time što se ljudi međusobno vole, posjeduju samo jedan od drugog te Venerine titraje - podražaje. Ali ako oni jednom nestanu, nestat će i ljubavi. A ona mora nestat. Time, što im nije uspjelo da se posjeduju, postalo im je jasno, da tu u tom čovjeku mora da bude i nešto drugo, nešto na što ne mogu da utječu Venerini podražaji. To je sada za njih jedna nova i gorka spoznaja, te osjećaju, kao da su glavom udarili u zid, stoje tu sada bespomoćni, nesigurni, slabi i povlače se u svoj prvobitni položaj iz kojeg su i izašli. A onaj drugi, on stoji tu pred nama, gleda nas i ne shvaća nas. Poseže za Venerinim zrakama onog drugog, i želi da ih privuče. Ali to je, kao da želimo sakupiti sunčeve zrake, i pospremiti ih za teška vrjemenja u budućnosti. Ugasila se ta iskra, utihnula je ta melodija, pukla je ta veza, i nitko je više ne može zakrpat. Kratki su ti trenuci u Venerinom krugu. Često su to samo kratki trenuci, ali oni se čine ljudima toliko lijepi i važni, da im posvećuju cijele romane. Nitko od nas si nije svjestan, od kolike neshvatljive kratkoće su oni bili. Možda je to bio u stvari samo jedan sasvim kratak trenutak u životu njih dvoje, onaj trenutak, u kojem je ta iskra skočila iz srca jednog, u srce drugoga. Ona je u tom trenutku obasjala njihovu unutrašnjost, i u njoj se pojavila jedna neodoljiva svijetlost, kojoj su se onda pokušali približiti. Oni su tu iskru shvatili kao nadu za budućnost, i za vječnost. Oni sada pokušavaju iz godine u godinu ispuniti to obećanje, iz godine u godinu se naprežu, ali sva muka im je uzalud. Pri tome mi zamišljamo, da bi nam se moralo dogoditi opet ono isto, što nam se već jednom dogodilo, samo ako uspijemo da u našoj okolini ostvarimo iste uslove, kao ono jednom prije. U stvari, to se i dade postići, ali ćemo morat pri tome ustanovit sa gorkim razočaranjem, da je naša duša pri tome ostala sasvim mrtva.

Manjka joj sadržaj, slatkoća. Ona ju je jednom posjedovala, ali kasnije je toga svega odjednom nestalo. Sve ono što smo mi od tog prvog momenta, pa i nakon toga radili, sve su to bile samo želje za ponavljanjem. Mi smo producirali naša sijećanja, a da pri tome nismo ni primijetili, kako smo samo naš život napunili samim sjenama.

O tome, koliko je kod njih stvarno trajala ta prva ljubav, o tome su ljudi uvijek rado šutjeli. Oni to nikad nisu htjeli priznat, da im je to u stvari bio jedan lijep roman, tih par trenutaka prave ljubavi, koju su oni nekada doživjeli, a koju žele još i sada da vuku u beskonačnost. Ta takozvana duga ljubav u literaturi, je u stvari jedna konvencionalna laž, te svi oni misle da su obavezni, da i nadalje žive u toj ljubavi, te da u nju ne smiju ni da posumnjaju.

Sa gorkim suzama se završava taj Venerin krug. Opet se u nama javlja ta sumnja. Naše snage su pri kraju i mi smo to spremni da priznamo. I konačno na kraju tog Venerinog kruga nam se pružaju tri mogućnosti. Ili ćemo se vratiti potpuno razočarani u naš prijašnji krug, u kojem nas ne će očekivati ni trnje a ni cvijeće; krug suhoparnog intelekta. Odlučimo li se tako, prepustili smo se našoj propasti, jer smo se prije vremena povukli iz naše sudbine. To nam je onda naša uništavajuća sudbina po kojoj se vraćamo u našu već odavno proteklu prošlost. A možda ćemo da idemo i dalje, mnogo dublje, u našu unutrašnjost, tj. dalje i dublje, u te krugove same prirode, samog života. A one, koji su pak ostali za nama, mi ih jako dobro poznajemo, pa pun ih je svijet. To su ljudi, koji su zaboravili da idu dalje, jer su si uobrazili, da moraju tu sreću, koju su prije jednom pronašli, još sada uvijek, od početka doživjet. To su ti koji žele da uživaju u životu. U stvarnosti oni u ničem ne uživaju. Oni si to samo uobražavaju. Oni samo ponavljaju tu vanjsku sliku tog užitka. Sasvim lako ćemo kod njih primijetiti, koliko su samo njihove oči prazne, te koliko im je srce već mrtvo, u tim njihovim uživanjima. Srce je istinito. Ono ne laže. Kad je mrtvo, mrtvo je. Oči su istinite. One se smiju samo onda ako je i veselje istinito. Sve ono drugo se daje dresirat. A to rade baš ti, koji su tu posrnuli. Sebe same, a i nas, žele da obmane, tim njihovim lažnim veseljem, kojeg su već možda izgubili pred nekoliko desetljeća.

Tim vječitim ponavljačima tog Venerinog kruga pripadaju i umjetnici. Jednom im je srce zaplamtjelo ljepotom, i stvorili su neko umjetničko dijelo. A sada oni rade i nadalje i uobražavaju si, da se to može i ponoviti. Oni zamjenjuju sada taj trenutak oduševljenja sa satima rada. Oni im postaju rutinom i rafinesom. Stvaraju si zanat iz tog prvobitnog stanja čiste zanesenosti. Umjetnost je jedan poklon, iz kojeg se ne bi smeo praviti zanat. Oni to nazivaju vjernošću prema umjetnosti. Ali u stvari to nije ništa drugo nego li strah i kukavičluk; bojažljivost pred razočaranjem. Pravi trenutak umjetnosti je isto toliko kratak, kao i trenutak prave ljubavi.

MARSOV KRUG

Sfera Marsa = Snaga energične volje (28. - 42.)

Oko čovjeka, i u njemu samome, se počinje otvarati jedan novi krug spoznaje. To je sfera stvaralačke energije. Za njega je to sada jedan novi svijet, novi izvor, iz kojeg će mu sada teč jedna nova snaga, kojom će on početi da utječe na vanjski svijet. U njemu se budi jedna lična volja, kojom se on želi nametnut vanjskom svijetu.

U Venerinom krugu mu se još pričinjalo, da se te granice, koje se nalaze između dvoje ljudi, gube u nekom nedokučivom užitku. Od sada će se u njemu pojaviti jedna sasvim sirova želja za borbom i pobjedom. Pa i njega samoga će ta spoznaja da iznenadi: „Pa nije mi ni potrebno da ja uvijek samo volim i patim, nego ja mogu i htjeti“. Nama će se činiti, kao da smo se potpuno udaljili od tog svijeta, ali to nam se samo čini, jer u stvari, mi smo mu se još više približili. Kada ne bi bilo tih valova, koji se kreću sa jednog k drugome, i opet unazad, ne bi bilo ni moguće, to djelovanje na vanjski svijet. Stvaralačka energija ne djeluje kao mehanička, nego je to energija koja se prostire u finim krugovima, koji su mnogo finiji, koji prodiru mnogo dublje i koji djeluju mnogo dalje, nego li valovi osjećaja. Ona dovodi svog nosioca u jednu dublju, korisniju, i mnogo prošireniju vezu sa vanjskim svijetom.

Iz jedne neuspjele i neostvarene ljubavi, se u čovjeku probudio Mars. Snagom naših osjećaja smo prodrijeti do izvjesnih granica u jednom drugom čovjeku. Ta spoznaja, da se iza drugih ljudi, iza njihovih vanjskih, i nama vidljivih strana, nalazi jedan život, koji nam je sasvim nepoznat, oduševila nas je, ali istovremeno i prožela sa bolom. U našoj spoznaji te prve sreće smo mislili, da možemo osvojiti sve duše, samo ako im otvorimo put ka našoj duši. Mi smo ušli u međusobnu izmjenu snaga, te sada više ne možemo nazad. Pokušali smo tu ljubav u drugome prisvojiti, ali nam to nije uspjelo. U nama je ostala ta spoznaja, kao jedan živ osjećaj, nečeg neobjašnjivog. I tu se sada javlja jedna snaga, koja želi da objasni, taj još neobjašnjen ostatak u našoj duši. Tu sada stupa na pozornicu snaga čvrste volje. I ona sada počinje to sve shvaćati na taj način, kao što to rade i sve druge snage; po spoznaji međusobne povezanosti - odsjaja. Snaga čvrste volje počinje da to shvaća tako, što svoju volju izlijeva na druge ljude.

To je upravo to, što ljudi, ni do današnjeg dana nisu shvatili: volja - htijenje, djeluju po zakonu izmjena snaga, i to tako, kao što po istom zakonu djeluje i izmjena osjećaja. Ako netko prisiljava nekog drugog da mu učini nešto po njegovom naređenju, stječemo dojam kao da on djeluje samo na tu osobu kojoj on naređuje, dok onaj koji to naređuje ostaje pošteđen svih posljedica. Valovi naređenja-htijenja se prelijevaju sa one osobe koja nešto naređuje, na onu kojoj se naređuje, i pritom stvaraju iz nje jednu silu, koja isto tako to hoće, jer samo radi toga on i sluša onog drugog. Onaj tko naređuje, pokušava da si podredi druge osobe prema svojoj zamisli i volji. Za onoga koji naređuje je to istovremeno i jedno osvježanje, i jačanje njegove vlastite snage, jer bez toga bi se on jako brzo duševno umorio. Ništa nije teže nego li naređivati, a da onaj drugi to

naređenje ne izvršava. Jer to ne-htijenje za izvršavanjem naređenja, proždire polako njegovu snagu volje. Znači, naređivanje nije samo jedan jednostran odnos, nego je on obostran, kod kojega obadvoje strane daju i primaju. U onom momentu u kojem smo mi snagu Marsa u nama osjetili, u tom momentu smo ju i upoznali. Od sad ćemo ju i svagdje naći, prepoznat i pravilno ocijenit. Ispoljavanje te Marsove snage je toliko obuhvatno, kao i sam život po svojoj prirodi. Svugdje tamo gdje se netko ne osvrće na razum drugih, na njihove osjećaje, na ljepotu, pa i na samo pravo egzistencije drugih, početak će od sada da djeluje ta snaga Marsa, jer je ona od sada kod tog pojedinca i probuđena. Po svojoj prirodi je ona sasvim kratka, jasna, određena, ne trpi suprotstavljanje, i želi samo da po svojoj prirodi održava red, da naređuje, i da druge podčinjava. Mi je susrećemo praktički u svim ljudskim organizacijama. U njoj djeluju mnoge želje i mnoge volje, ali samo u jednom pravcu. Sa tom snagom su tisuće i tisuće željezničkih službenika u dodiru, kad žele da jedan vlak sprovedu iz jednog mjesta u jedno drugo, iz jedne države u jednu drugu. Njoj su ovdje podčinjeni i jezici različitih naroda, kao i različiti sistemi vlasti. Za tu snagu je potpuno svejedno, da li je neki od tih službenika pametan ili blesav, osjećajan ili bezosjećajan, dobar ili loš; to je možda važno za one druge krugove sudbine, ali nipošto za ovaj sudbinski krug. Ako jedan službenik izvršava svoju zadaću po redu i pravilu, on je za tu snagu Marsa vrijedan, a ne uspije li mu da je zadovolji, onda joj je on sasvim nekoristan, i morat će na kraju da osjeti njezinu čvrstoću i neumoljivost, pa bio on pritom na svim drugim područjima najbolji.

Pogledajmo na primjer organizaciju jedne bolnice. I tu je ona na dijelu. Ozdravljenje se sigurno ne će postići sa njom, jer tu treba da djeluju i druge snage, ali pošto je i bolnica jedna organizacija, ta snaga Marsa i tu djeluje sa cijelom svojom tvrdoćom i neumoljivošću. Personal je prisiljen da ispunjava svoju zadaću, i to u potpunosti, inače će biti otpušten. Pa i sami pacijenti su prisiljeni da se pridržavaju reda.

Nju nalazimo na dijelu i u tvornicama, gdje više stotina radnika radi po jednoj naredbi. U školama, gdje zvona upravljaju sa učeničkim životom. Nju se ne može odstraniti ni iz same crkve. Za nju nije važno, da li je nešto logički pravilno, estetski lijepo ili moralno, ne, to sve za nju nije važno. Za nju je samo važno, da se svaki pojedinac drži svojih uputa i obaveza, te da time omogući besprijekoran rad jedne cjeline, jedne organizacije.

Kao što nas i svaka druga snaga blagoslivlja na svoj specifičan način, tako nas blagoslivlja i Marsovska snaga, ali samo u tom slučaju, ako smo ju pravilno shvatili, i ako smo joj se pravilno priključili. Svi oni koji ju odbacuju, jer nigdje ne vide smisao neke cjeline, oni koji joj se suprotstavljaju, morat će je osjetiti na vlastitoj koži. Oni je onda upoznaju kao jednu tiransku i neprijateljsku snagu, željnu svađa i prolijevanja krvi. Ona je to i stvarno, ali samo ako joj se netko suprotstavi.

Cijela drama našeg svijeta, kao i samog pojedinca, se odigrava na toj relaciji, između Venere i Marsa, između ljubavi i borbe. To stanje će da potraje tako dugo, dok svijet, a i mi sami, ne shvatimo, da nema smisla da se borimo jedan protiv drugog, nego da krenemo unaprijed, jedan sa drugim. Tek po toj spoznaji će nam se onda otvoriti jedan nov krug naše sudbine, krug Jupitera; a ujedno i jedna nova stvarnost.

JUPITEROV KRUG

Sfera Jupitera = Snaga vjere (42. - 56.)

U toj velikoj borbi između vanjskog i unutarnjeg svijeta nam nije uspjelo, da snagom naše energije, postignemo jednu cjelokupnu harmoniju. Red i redosljed, kojeg je htjela da stvori energija Marsa u našem vanjskom svijetu, nisu taj red i taj zakon, po kojem i cijeli svijet živi, već je to bilo samo naše nastojanje, da taj svijet tako i vidimo, kako smo ga po svojstvu naše duše i željeli. Mi smo ga gledali kao jedan objekt, a on nam je pak pokazao, da je on jedan subjekt, subjekt pun snage i života. Sva ta tri kruga, koja smo mi do sada prošli, su nam pokazala, da smo se mi u njima samo uvijek prevarili, prevarili iz tog razloga, što smo ih uzimali kao dijelove nečeg, nečeg što stoji unutra, i nečeg, što se nalazi izvana, kao dijelove jednog subjekta i jednog objekta. Baš takovo gledanje nas je i dovelo na krivi put, na jedno sasvim pogrešno shvaćanje. Na svim tim triju stepenica smo pokušali stvoriti jednu apsolutnu vječnost. I to nam nije uspjelo. Na kraju nam je uvijek ostao jedan višak, kojeg nismo bili u stanju da podredimo našoj prirodi.

Svi ti porazi su nas konačno prisilili, da ne stanemo u našoj borbi, već da idemo samo dalje. Tako smo se i sada odlučili, da prekinemo tu besmislenu i iscrpljujuću borbu. Sila tih naših neuspjeha, nas je sada opet dovela u jedan novi krug. Time smo ponovo ušli u jednu novu stvarnost; u jedan nov život; u život vjere.

Svi oni koji se i sami nalaze u krugu Jupitera moći će da shvate i razumiju tu sferu, a znat će i to, što to znači moć vjere. Oni, koji se još ne nalaze u toj sferi, ne će ju moć shvatiti. Čovjek iz Jupiterovog kruga može da one druge shvati, jer ga i samoga prožimaju te snage, ali oni ne mogu da njega shvate, jer te snage, koje oni posjeduju, ne mogu da prožimlju Jupiterovu snagu. Time smo se mi već upoznali kod zakona stepeničastog poretka.

Od sada ćemo taj naš stari svijet da gledamo očima jedne nove snage. Od sada ćemo da gledamo mnogo dublje u njega. Utihnula je u nama sada ta buka, koju smo mi do sada stvarali u vanjskom svijetu. Mi se sada okrećemo ka dubljim slojevima, u kojima vlada red. Nakon tih svih dosadašnjih neuspjeha i razočaranja, prestajemo biti ti, koji nešto žele, već to sve sada prepuštamo NJEMU (Bogu). Neka nas On samo dalje vodi, On, koji i tako sve drugo upravlja, On, koji je i do sada sa nama upravljao i koji nas je do sada vodio; dapače, jako dobro vodio. Mi smo i do sada radili, svatko u svome krugu, ali on je bio taj, koji je to sve dobro povezao u jednu cjelinu. Mi smo samo dijelovi Njegovog velikog svijeta, a On je taj koji stvara tu harmoniju, a ne mi. Naša zadaća je samo da mu se podčinimo. Iz tog poštovanja rađa se vjera u Njega. Mi vjerujemo da je taj put, kojim nas On vodi, put istine.

U našoj duši se dakle rodila jedna sasvim određena vjera, tj. vjera jednog dobrog Boga, koji se brine za nas sve. Naša zadaća je pri tome, da budemo samo dobri, i da nam je savijest čista. Time smo mi već onda ispunili našu zadaću, a sve ostale brige treba da prepustimo Njemu. Takvog su pogleda bili uvijek, i u svim vremenima, ljudi u sferi Jupitera, bez obzira kojem narodu ili kojem stoljeću su pripadali.

Možda je za nas i od važnosti da shvatimo, što su to na primjer, pod dobrotom, shvaćale te raznolike religije. Općenito kod njih svih znači „biti dobar“ isto: da radimo po Božjoj volji, da ga poštujemo i to na taj način, što poštujemo i njegova bića. Nadalje to znači: da sve ono što je dobro dođe do izražaja, a ono što je loše, i što se suprotstavlja tom redu, dovedemo polako na put vjere i spoznaje.

U našem vjerovanju mi pronalazimo jedan vrjedniji život. U toj sferi smo se razriješili svakog naoružanja, a ako bi se nekog i prihvatili, našli bi se opet automatski u jednom od prijašnjih krugova, i bili bi opet prisiljeni, da nastavimo našu staru borbu, koju smo već tako dobro apsolvirali.

Najjače djelovanje te Jupiterove snage se osjeća na području pravde i nepravde. Smisao za pravdu nije ništa drugo, nego li djelovanje snage vjere. Nije pravda neko razumno shvaćanje nekih pojedinaca, nije ona neka stvar iz koje bi trebalo da proizlazi neko rješenje, nego jedna pravda, pravda, koja može da opstane i pred Božjim očima.

Sudbina tog kruga vjere je ista kao i jednog Profeta. On želi da spoznajom, odstrani kod ljudi zablude. On vidi te zablude u opakosti. Na jednoj strani stoji dobrota, a na drugoj opakost, na jednoj Duh, a na drugoj materija, na jednoj Bog, a na drugoj Vrag. U tu borbu smo se i mi umiješali. Mi smo se stavili na stranu duha, i borimo se sada protiv materije, borimo se za dolazeće svijetlo budućnosti, i vodimo borbu protiv sadašnje tame, koja je zahvatila svijet, pa i nas same. Sve drugo nam se sada čini nevažnim. Mi prinašamo cijelu našu egzistenciju, kao jednu žrtvu našoj volji, za istinitim i dobrim. Ali eto, i tu nas čeka opet razočaranje. Jer kad bi ta snaga vjere bila apsolutna snaga u životu, morala bi nas voditi k našem cilju, tj. pobijedi dobrote nad opakošću. I sada se po toj spoznaji opet u nama javlja ona stara sumnja. Sada počinje ta snaga vjere, u nama samima da sumnja, u tu svoju vjeru i dobrotu, tj. u tlo iz kojeg je i sama izrasla. Ta samovolja u životu, ta svjetska nepopravljivost nam je pokazala, da mi još nismo pronašli taj ključ života, a pri tome nas obuhvaća strah i užas - sfera Saturna.

SATURNOV KRUG

Sfera Saturna = Snaga očajavanja (56. - 70.)

Krug Saturna je zadnji krug kojega moramo još da prođemo u našem životu. To je u stvari i najveća sfera, sfera koja u sebi sadrži sve dosada nabrojene sfere tj. sferu Merkura, Venere, Marsa i Jupitera. Sve te sfere su dakle naš život i naša sudbina na ovoj zemlji. One se sve, po svojim snagama i svojstvima, hvataju za taj vanjski svijet, za tu mrtvu materiju, i zbog toga su toliko nestabilne i prolazne. One su te, koje drže naš duh u mraku. Ali one nam nisu bile sasvim nekorisne. Kroz njih smo se učili misliti, osjećati, htjeti, vjerovati i na kraju u samoj sferi Saturna i očajavat.

Mi moramo naš život živjeti do najdubljih dubina, i to tako dugo, dok se taj mali brodić, u kojem i mi sijedimo, i putujemo uzburkanim morem života, ne razbije na klipovima u stotinu dijelova. Svaki čovjek ima oko svoga srca jedan oklop, koji nam se čini nesalomljiv. Taj tvrdi oklop je čovjekov JA, njegov Ego, i njegov život. Ljuska je tvrda i nesalomljiva ali srce u njoj je živo, i samo čeka da izađe iz nje, da izađe u svijet, gdje udara i srce svijeta. Nema takvog čovjeka u kome bi to srce bilo mrtvo, ali samo njegov oklop je tvrd, pa nam se samo čini, kao da mu je srce postalo kamenom. Zbog toga se ta ljuska mora slomit. Tako to želi priroda, kako bi se onda moglo to srce pojaviti na svijetlosti dana. Zbog toga će nas i naša sudbina baciti na te tvrde stijene, tako da bi se ta tvrda ljuska mogla i razbit. Odumrla je sada u nama vjera u čovjekov Duh. Njezino mjesto zauzima sada jedna druga vjera, vjera u materiju, jedna totalna nevjera, nepobožnost, nijekanje samog Boga. Rezultat tog nijekanja je onda: pojedinačnost, samoća, egoističnost i borba svakog sa svakim. Od sada čovjek misli da samo njemu treba da bude dobro, te u svim drugima vidi samo svoje neprijatelje. Oni su ti koji ga dovode u opasnost, njega, i njegovu stečenu imovinu. Od svakog se osjeća napadnutim. Prema svakom će on od sada zauzeti stav obrane i pariranja. On je od sada spreman da i svoje susjede omalovažava. Susjedov uspjeh će da osjeti kao svoj neuspjeh, njegovu nesreću, kao svoju sreću. Baš u takovom ponašanju i leži čud te snage očajavanja. Ona tog čovjeka, u kojem je na dijelu, tjera u borbu, u borbu za opstanak i protiv svih drugih, do njihovog konačnog uništenja.

U prijašnjim vremenima su tu snagu Saturna nazivali Satanom. Užasno i strašno je to društvo, koje je prožeto tim titrajima. Onaj tko može da gleda sa duhovnim očima, vidjet će ta društva sakupljena na novčanim burzama, u igračnicama, na bulevarima prostitucije, na sudovima, u zatvorima, u društvima, u financijskim krugovima, pa čak i u vladama. Dakle, takove ljude se nalazi svagdje tamo, gdje netko misli: „Prije nego li netko mene smakne, smaknut ću ja njega“. To je baš čudno, i karakteristično, za te Saturnsko-titrajuće zajednice, da je svaki član te zajednice, jedan drugome, smrtni neprijatelj. Svaki od njih je osamljen. Svaki od njih je samostalan, ali ih ipak sve zajedno povezuje lakomost. Svi oni kontroliraju jedan drugoga, i špijuniraju. Svi su oni zajedno povezani u strahu. Svi su oni očajnici, ali si toga nisu svjesni. Svi su oni zaboravili, da život može da bude i drugačiji, i da im Duša može bit ispunjena stalnim

veseljem. Oni kažu: „Eto takav je život“. Oni si uobražavaju, da su oni norma tog života, da su oni ti, koji su shvatili smisao života. Po takovom shvaćanju im na kraju i proizlazi to shvaćanje, ta ideja: „Održavanje individue“.

Svi oni stavljaju na prvo mjesto svoju zemaljsku ličnost. Najvažnije im je, samo da si izbore neku prednost. Svakako, to nam oni ne će nikada priznat. Njihovo jedino nastojanje ide samo u tom pravcu, da si sakupe čim više te vanjske materije. Postali su robovi triju požuda; požudom za posjedovanje imovine, za vlašću i za ugledom.

Prva Saturnova požuda je: Lakomost za posjedovanjem imovine.

Tim ljudima se pričinjava, kao da je to posjedovanje imovine, najvažnija stvar na svijetu. Sve druge vrijednosti oni srozavaju samo na sentimentalne obmane. Jedino to, što oni posjeduju, im je stvarno vrijedno, jer ako je potrebno oni mogu to i da prodaju, da zamijene za živežne namjernice. Ljudi u toj sferi se ne obaziru na nikoga. Njima je samo najvažnije, da postignu svoj cilj, da se obogate. Oni su se odrekli svakog poštenja, i svakog morala. Za njih su to sve samo sentimentalne zablude, sa kojima se ne da ništa započeti, i koje se zbog toga moraju podrediti stvarnosti. A kako izgleda za njih ta stvarnost? U muzičkom dijelu ne vide jedno muzičko djelo, već se pitaju koliku zaradu će im ono donijeti, u jednoj državi se samo pitaju, kolike mogućnosti će im ona pružiti, pri stjecanju imovine, koliko novaca će si pritom zaraditi, kolika joj je valutno-monetarna vrijednost (zapadni svijet je pun takvih biznismena, koji čak svoje firme, brodove, imovinu itd. prijavljuje u drugim državama, samo da bi s time zaradili na porezu), oni se nikad ne će prihvatiti nekog posla, koji im neće donijeti dovoljno profita.

Ako stvarno dobro razmislimo, moći ćemo sasvim lako da ustanovimo, da je ta želja za posjedovanjem, kao i samo posjedovanje, bili prisutni i u svih četiriju dosadašnjih sfera. Sve su se te osobe u tim sferama veselile tom posjedovanju, ali je ono za njih značilo sasvim nešto drugo. Slučajno im je pripalo, i one su se njime samo koristile. Ono im je bilo samo sredstvo za postizanje cilja, ali ne i cilj njihovog života. Npr. u sferi Merkura je jedan naučnik kupio instrumente. U sferi Venere si je jedan umjetnik pribavio materijal za svoja umjetnička dijela. U sferi Marsa si je npr. jedan državnik napunio državnu kasu, ili kupio potreban arsenal naoružanja. U sferi Jupitera je npr. jedan svećenik renovirao svoju crkvu. Svi su se oni služili materijom i podredili ju svojim potrebama. Ali tek ovdje, u sferi Saturna, podčinjava si ta materija i same ljude. Svi je oni zgrću, i misle da ju imaju u grifu, ali da će ih ona na kraju upropastiti, toga si još nisu svjesni. Još za samoga života ih ona pravi robovima, donosi im glavobolju i oduzima im san. A kako i ne bi. Pa to je i logično. Jer ako ju opet ne uložimo na pravome mjestu, donijet će nam gubitak i nestat će je. Time što smo zgrnuli sve moguće, što nam je došlo pod ruku, mislili smo, da ćemo postati bogati i sretni. Da, postali smo bogati, ali ne i sretni, već veoma nesretni. Na kraju će im drugi i tako pojest to bogatstvo; njihov supružnik, djeca, uža obitelj, poslovni konkurenti, a uspiju li ga i od njih sačuvati, pojest će i njih same, na kraju krajeva i sama smrt. I tu je opet nastupio za nas, taj naš dobro poznati momenat razočaranja.

Druga Saturnova požuda je: želja i lakomost za vlašću

Tu želju za vlašću nalazimo i u drugim dosadašnjim sferama. Ona im je bila data na jedan potpuno normalan, prirodan način. Svi su je oni posjedovali na osnovu svoga zanimanja. Nju su posjedovali: i naučnik, i umjetnik, i državnik, i svećenik. Svi su je oni koristili na svoj prirodan način. Ali ova snaga, koju sada ovdje nalazimo, u ovom Saturnskom krugu, nije više ona prirodna moć snage, nego je to jedna umjetno dobivena snaga, snaga, koju smo si mi na silu prisvojili, sa našim špekulacijama, i prijevarama. Ona je produkt borbe, podvale i prijevare. Nju ćemo morat na kraju još i da branimo. Priređuje nam brige, i nagrađuje nas sa nesanim noćima. Ulijeva nam strah. A kako i ne bi. Jer na isti način, na koji smo je se i domogli, na taj isti način će nam je opet drugi pokušat i oduzet. Ne nalaze se u toj požudi za vlašću samo oni ljudi koji se bore, npr. da zauzmu neke vodeće pozicije, već se tu isto tako može svrstat i onog čobana, koji želi da mu pripadaju sve ovce u selu, i da mu pripadaju sva polja za ispašu. Tu možemo svrstat i onog supružnika, koji želi da prigrne sva prava odlučivanja u porodici, itd. No, mi ćemo sa vremenom spoznat, da toj borbi nikad ne će biti kraja, i da nikad nećemo pobijedit. I na kraju nam opet ostaje to nama dobro poznato razočaranje.

Treća Saturnova požuda koja drži naše srce u okovima je: Želja za ugledom, za našom vrijednošću u očima drugih, za slavom.

Svaki od nas će bit prisiljen da prođe kroz pustinju tih triju iskušenja. Sva ta tri iskušenja će ga dovest do pada. Jer onaj moćan će već jednom shvatiti, da je u stvari rob; ona pak poznata ličnost, će isto tako shvatiti, da je u stvari samo sijena; a i bogat će na kraju da shvati, da je samo prosjak.

Tako smo mi na kraju prošli te sve sudbine u tim svim dosadašnjim sferama, a koje su nas samo pokušavale vezat za taj vanjski svijet materije, ali uvijek na jednoj višoj stepenici, i to uvijek sa jednog drugog i određenog, samo njima svojstvenog aspekta. A time, što smo se i mi sami našli u tim aspektima pogrešnog shvaćanja života, time što smo i mi živjeli u tim zabludama, uspjelo nam ih je i konačno spoznat.

Time nam je iz naših očiju izbijeno slijepilo. Počeli smo da učimo pravilno gledat, i na kraju smo progledali u istini. Materija je za nas sada izgubila svoj sijaj i prošlo je - izgubilo se naše ludilo.

PONOVOROĐENJE U DUHOVNOM SVIJETU

KRUG URANA I NEPTUNA

Sfera Urana = Snaga spoznaje

Sfera Neptuna = Sveobuhvatna snaga ljubavi Božje

Cijeli naš put kojeg smo mi do sada prošli, bio je ispunjen jednom velikom vatrenom probom. U toj vatri je izgorjelo naše lično „JA“. Izgorjela je samo materija, ali nam je pri tome i nešto ostalo: naš DUH. On je još sada slab i nejak, kao neko malo dijete. Ali se u nama ipak počeo buditi jedan nov život; Duhovni život. U nama nastupa jedno novo proljeće. To je jedno sasvim drugačije proljeće, nego što su to bila ona do sada, koja smo mi proživljavali u prijašnjim sferama. Ono nam ne će trajati samo 2x po sedam godina, kao što su nam ona do sada trajala, nego će trajat sedam hiljada godina. Jer gdje je ta snaga ovoga svijeta, koja bi ga mogla prekinut? Mi smo pobijedili našu sudbinu, razorili smo taj lanac, koji nas je vezao za našu sudbinu. Taj vanjski svijet nije više naš neprijatelj - a ni naše iskušenje. Sada otkrivamo nas same, onakve, kakvi smo i izašli iz tog izvora vječitog života. U nama počinje da se budi jedan osjećaj sigurnosti i besmrtnosti, koji će nas dovest u društvo onih besmrtnih.

Zadaća tih dviju zadnjih sfera je, da nas upoznaju sa odnosima između materije i Duha, da nas upoznaju sa Duhovnim svijetom, jer samo s te točke gledišta ćemo moć da to pravilno vidimo i shvatimo.